

ROL

Raplamaa *omavalitsused 15* KINDEL KÄEULATUS

Kalle Toomet

Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse esimees

Silvi Ojamuru

Raplamaa Omavalitsuste Arengufondi juhatuse esimees

Haldusproblemaatika on üks nende hulgast, mida võib nimetada eksistentsiaalseteks ja mille käsitlemisel ei tohi teha jämedaid vigu. Haldussüsteemist sõltub olulisel määral, milliseks saab kujuneda Eesti riik ja eesti rahvas.

Ülo Vooglaid

Eesti elanik puutub kohaliku omavalitsusega kokku nii avalike teenuste üldisel kasutamisel kui ka isiklikes kontaktides omavalitsuse ametnikega.

Koolid, lasteaiad, raamatukogud, kohalik infrastruktuur (linnatänavad ja vallateed, kultuurimajad, spordiväljakud, ujulad) ja üha enam ka sotsiaal- ning keskkonnapoliitika kõik need kuuluvad kohaliku omavalitsuse väga mitmekesiste ülesannete hulka.

Omavalitsuse volikogu otsused puudutavad kohalikke elanikke kõige vahetumalt. Siit selgub ka, miks on kohalik poliitika inimese igapäevase elu seisukohast nii oluline.

Raplamaa kohalikel omavalitsustel, meie ühistel tegemistel ja institutsioonidel on 2006.aastal täitumas viisteist aastat töid-tegemisi. Need viisteist aastat on täis väga olulisi otsustamisi, ümberkorraldusi, vaidlusi ja õnnestumisi. Kui Eesti riigis toimunud ümberkorraldusi on viimase viieteistkümne aasta jooksul erinevad autorid käsitlenud, siis kohaliku omavalitsuse tasandist on suhteliselt vähe kirjutatud.

Muutused on olnud kiired, omavalitsustegelased vahetunud ja kahjuks pole alles ka kõiki kirjalikke algmaterjale. Inimeste mälus kipuvad paljud asjaolud ja kuupäevad kustuma ning nimed ununema. Kahjuks on ka fotokogu maakonna omavalitsuste tegemistest 90-ndate algusest äärmiselt napp.

Trükise koostamise mõte tekkis vajadusest meie maakonna omavalitsuste lugu kirja panna. Ühise tööna valminud raamatuke ei ole täiuslik, kuid siiski sammuke edasi meie ühiste tegemiste talletamise teel. Suur tänu kõigile omavalitsuste ametnikele, omavalitsuste liidu ja arengufondi tegevtootajatele! Eriline tänu Rapla maavalitsuse arhiivihaldjale Lainele!

Kalle Toomet

Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse esimees

Silvi Ojamuru

Raplamaa Omavalitsuste Arengufondi juhatuse esimees

Sissejuhatuse asemel

Enne II maailmasõda kehtis Eestis kahetasandiline kohalike omavalitsuste süsteem. 1939.aastal oli Eestis 281 esimese tasandi kohalikku omavalitsust (248 valda ja 33 linna) ning 11 maakonda teise tasandi omavalitsustena. Esmatasandi kohalike omavalitsuste (vallavalitsuste) vastutusala oli piiratud. Ulatuslikumaid teadmisi ja ressursse nõudvad ülesanded olid maakonnavalitsuste kanda. Neljas esimese järgu linnas Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Narvas olid kaks omavalitsustasandit ühendatud.

Nõukogude okupatsiooni esimesel aastal (1940/41) ei jõutud haldusjaotuses ümberkorraldusi teha. Pärast Saksa okupatsiooni (1941-1944) muudeti Eesti piire ja haldusjaotust. 1945.aastal võeti Vene Föderatsiooni koosseisu kolm Narva jõe tagust valda ning suurem osa Petserimaast. 1946.-1949.a. moodustati eraldi maakondadena Hiiumaa, Jõhvimaa ja Jõgevamaa. 1950.a. alustati Venemaa eeskujul rajoonide moodustamist - maakonnad nimetatakse ümber rajoonideks ja vallad külanõukogudeks. Samal aastal tekkisid ka Rapla ja Põlva rajoon. Rajoonide arvu korrigeeriti pidevalt, kuni 1960.a. keskpaigaks jäi alles 15 rajooni.

1.jaanuarist 1990.a. nimetati rajoonid uuesti maakondadeks. Maavalitsused olid teise tasandi omavalitsusorganid, formeerunud endiste täitevkomiteede baasil, nende käes olid üsna tugevad juhtimishoovad. Külanõukogude ümberformeerimine valdadeks ja neile omavalitsusliku staatuse andmine oli pikemaajalisem protsess. Protsessi tõukeks sai 6.detsembril 1989.a. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumis vastu võetud seadlus "Omavalitsusliku haldussüsteemi loomisest".

Esimesena said omavalitsusliku staatuse 1990.a. 1.oktoobril Muhu vald ja Kuressaare linn.

20.augustil 1991.a. kuulutas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu välja Eesti taasiseseisvumise.

1993.a. kehtestati ühetasandiline omavalitsussüsteem. "Ühetasandilise omavalitsussüsteemi kehtestamisega püüti võim üksikisikule võimalikult lähedale tuua ning tagada selle kaudu demokraatia areng ühiskonnas. Seejuures lähtuti teiste demokraatlike riikide eeskujul subsidiaarsusprintsipist, mille kohaselt peavad riigi kohustusi täitma eelistatult elanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid." Kohalike omavalitsuste üksusteks said võrdse õigusliku staatusega linnad ja vallad.

Administratiivsete üksustena säilinud maakonnad on sellest ajast sisuliselt riikliku keskvoimu esindajad.

27.08.1994.a.
Maavanem Kalle Talviste, Raplamaa Omavalitsuste Liidu esimees Jüri Võigemast ja Eesti Vabariigi president Lennart Meri Jalase külas.

16.01.2003.a.
Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel kohtus Raplamaa omavalitsusjuhtidega Märjamaal.

05.08.2006.a.
Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel kohtus Raplamaa omavalitsusjuhtidega Kohilas Tohisoo mõisas.

Rapla maakonna juhid vaatamas ühiselt tulevikku.

Rapla rajooni-maakonna juhid

Ülal vasakult
Peep Tarre 1982-1986
Karl Õunapuu 1973-1997
Jüri Võigemast 1990-2002
Martin Kuusk 1986-1989

All vasakult
Kalle Talviste 1991-2003
Illar Eesik 1972-1982
Harri Õunapuu 1990-1991

Omaavalitsustest ja nende taassünnist Raplamaal alates 1988.aastast

Veel enne iseseisvuse taastamist 1987.-1989. aastatel oli ilmselt peamine diskuteerimise teema, kuidas anda maksimum autonoomiat kohalikele omaavalitsusele. Riigi ja kohaliku omaavalitsuse suhete detsentraliseerimise temaatika on olnud ja on aktuaalne kõikidel taasiseseisvumise järgsetel aastatel.

Eesti omaavalitsuste taassünni alguseks sai 8.augusti 1989.a., mil Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu otsuse "Haldusreformi läbiviimisest Eesti NSV-s". Haldusreformi eesmärgiks seati siis üleminek kehtivalt haldussüsteemilt omaavalitsuslikule haldussüsteemile. Otsuse järgi tuli rahvavõim detsentraliseerida omaavalitsuslikule juhtimistasandile ning eristada kindlapiirilisel riiklik ja omaavalitsuslik juhtimine.

Kogu haldusreform kavandati läbi viia 1990.-1994.a. Esimeseks kohalike omaavalitsuste tegemisi reglementeerivaks normatiivaktiks sai Eesti NSV Ülemnõukogus 10.novembril 1989.a. vastuvõetud "Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kohaliku omaavalitsuste aluste seadus", millega sätestati kohaliku omaavalitsuse mõiste, struktuur, pädevus, majandusliku tegevuse alused ja õiguslikud tagatised.

Maavolikogu ja maakonnavalitsus teise tasandi omaavalitsusena

10.detsembril 1989.a valiti Rapla Maakonna Volikogu, mille koosseisus oli 36 saadikut. Volikogu liikmeteks olid valitud Kohila piirkonnast Jüri Jarovikov ja Kalle Talviste; Kohila alevist Adolf Kerno, Mihkel Viikmaa; Juuru piirkonnast Leino Vessart, Toivo Nõvandi, Enn Järvsöö; Rapla piirkonnast Haimar Soosalu, Jüri Võigemast, Mando Masing; Rapla alevist Hain Kaur, Jüri Kivimäe, Tõnis Tõnisson, Martin Kuusk, Ruve Šank; praeguse Kehтна valla territooriumilt Tenno Teets, Silvi Ojamuru, Uno Tiniits, Adolf Valler; Käru piirkonnast Enn Pärn, Gennadi Mäesalu; Järvakandi alevist Tõnu Saar, Jaan Viertek; tollasest Raikküla külanõukogust Tõnu Rahula, Eino Kose; Märjamaa piirkonnast Jaan Jeesser, Ivo Lukas, Tiit Elfenbein; Märjamaa alevist Hanno Schotter, Rein Unga, Raivo Heinaru; endisest Loodna külanõukogust Eino Mikomägi, Väino Antons; praeguse Vigala valla alalt Toivo Averin ja Vello Kübar.

Rapla Rajooni Volikogu I istungjärgul 21.detsembril 1989.aastal otsustati ühel häälel võtta teadmiseks, et vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele moodustatakse 1.jaanuarist 1990.a maakonnad olemasolevate rajoonide halduspiirides.

Rapla rajoon otsustati nimetada 1.jaanuarist 1990.a. Rapla maakonnaks. Samal istungjärgul valiti Rapla maakonna esimese volikogu esimeheks Järvakandi piirkonna rahvasaadik Tõnu Saar ja maavanemaks nimetati agrotööstuskoondise esimees Harri Õunapuu. Rapla Maakonna Volikogu 3. istungjärgul 25.jaanuaril 1990.a kinnitati maakonnavalitsuse struktuur ja valitsuse liikmete funktsioonid.

Maavolikogu kui teise tasandi omaavalitsuse otsustustasand oli lai - maakonna eelarve ja maakonnavalitsuse kinnitamine, maakondlike investeeringute (tollal ehituskava) kavandamine ja kinnitamine, kohalike maksude määramine, kontroll maakondlike institutsioonide üle, mitmesuguste arengukavade kinnitamine jne. 90. aastate alguses oli arutusel ka palju Eesti Vabariigi taastamisega seonduvat: põhiseaduse loomine, Kodanike Komitee tegevus, oma riigi sõjaväeteenistuse kavandamine.

1990.-1991.a. arutas maavolikogu, eriti selle sõjaväekomisjon, kuidas päästa noormehi veel eksisteeriva Nõukogude armee teenistusest. „Päästeaktsiooni“ kaasati ka maakonnahaigla. Raplas töötati oma ala väga hästi tundva sõjaväelase Märt Tiru kaasabil välja projekt „Riiklik tööteenistus Eestis“.

Rapla Maakonna Volikogu 26.septembri 1990.a. otsusega nr 45 valiti volikogu esimehe kohale Jüri Võigemast.

Rapla Maakonnavalitsuse 1990.a 22.veebruari istungil kinnitati "Rapla Maakonnavalitsuse reglement", milles oli sätestatud:

- * Rapla Maakonnavalitsus on Rapla Maakonnavolikogu volituste ajaks volikogu poolt ametisse kinnitatud kollegiaalne täitevorgan, mille koosseisu kuuluvad maavanem, tema abid ja valitsuse liikmed (nõunikud) ning maakonnasekretär.
- * Rapla Maakonnavalitsus juhindub oma tegevuses volikogu otsustest, Eesti NSV konstitutsioonist ja teistest ENSV seaduslikest aktidest ning maakonnavalitsuse reglemendist. Maakonnavalitsus võttis vastu määrusi, operatiivsete küsimuste lahendamiseks vormistati korraldus.

Maakonnavalitsuse istungid kutsuti kokku vastavalt vajadusele. Istungile kutsuti maakonnavalitsuse koosseis ja küsimustega seotud esmatasandi omavalitsusorganite juhid, panga juhataja. Alevite- ja külanõukogude esimeeste õppepäev toimus iga kord pärast valitsuse istungit.

Maavolikogu eksisteeris 1993.a oktoobrini.

Maavalitsus riigi valitsusasutuseks

Alates 25.oktoobrist 1993 pani maavalitsus kui kollegiaalne omavalitsusorgan oma volitused maha, maavalitsusest sai riigi valitsusasutus. Samal ajal lõpetas tegevuse ka teise tasandi omavalitsusorgan - maavolikogu. Põhjuseks suured muutused riigi halduskorralduses, mis omakorda tulenes Eesti Vabariigi taasiseseisvumisest ja Eesti Vabariigi põhiseadusest. Maavalitsuse reorganiseerimisega jäid lisaks osakondadele maavalitsuse hallata hooneregister, sotsiaalasutused, lasteasutused, maakonnaarhiiv, päästeteenistus jne.)

Pärast maavolikogu volituste lõppemist moodustati lähtudes "Maakonna valitsemiskorralduse seadusest" ja "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest" kogu maakonna küsimuste koostöölastamiseks 1993.a. novembris maavanema juurde nõuandva organina Rapla Maakogu.

Rapla Maakogu

Rapla Maakogu tuli esimeseks istungiks kokku 11.novembril 1993.aastal.

Maakogusse kuulus igast omavalitsusüksusest üks volikogu volitatud esindaja (kokku 14 liiget): Rapla linnast Ülo Peets, Järvakandi alevist Jaan Viirtek, Kohila alevist Urmas Soomere, Märjamaa alevist Villu Karu, Juuru vallast Andrus Tuisk (valiti maakogu juhataja asetäitjaks), Kaiu vallast Tiit Tammsaar, Kehтна vallast Tõnu Teder, Kohila vallast Ülle Udam, Kärü vallast Evi Luulik, Loodna vallast Kaare Tammaru, Märjamaa vallast Eero Plamus, Raikküla vallast Anne Kalf, Rapla vallast Jüri Võigemast (valiti maakogu juhatajaks) ja Vigala vallast Ülo Altmets.

Maakogu töö eesmärk oli kohalikke omavalitsusi ja elanikke puudutavate otsuste läbikaalumine ning koostöölastamine. Üks oluline ülesanne oli maavanema kandidaadi kinnitamine. Igal istungil arutati maavanema korralduste eelnõusid - eelarveküsimusi, teenuste hindade kujunemist, maamajanduse arengufondi loomist, maakondlike autobussiliinide doteerimist jne.

Oli ka juhuseid, kus maavanema korralduse eelnõu ei koostöölastatud ning maavanem pidi oma otsuseid muutma (näiteks eluasemetoetuste maksmise kohta märtsis 1994.a.). Mitmel korral pöördus maakogu küsimusega Vabariigi Valitsuse poole omavalitsustele täiendavate rahaeralduste kohta, Maailmapanga kütuselaenu küsimustes jne.

1994.a novembris lõpetati maakogu tegevus.

Rapla maakonna endiste juhtide kohtumisel 1996.aastal

Maavanem Kalle Talviste
1996.aastal

Edvard Saaron, Jaak Herodes ja Jüri Võigemast 1994.aastal Rootsi Kuningriigi Jonköpingi lääni külalisi vastu võtmas.

Hobulaiul 1999.a.

Vallajuhid 2006.a Kuusikul.

2006.aasta suvel ja jälle Hobulaiul.

Jaak Herodes 2004.a.

Maakondlik omavalitsuste liit

1991.aasta 6.septembril otsustasid Rapla maakonna omavalitsuste esindajad esimestena Eestis asutada oma ülemaakonnalise liidu - Rapla maakonna alevi- ja vallavolikogude liidu (RAVL). Liidu asutamine veel eksisteeriva maavolikogu kõrval ei kulgenud kergelt - asutamiskoosolekuid peeti mitu.

Liidu asutamist toetas Rapla maakonnavalitsus 22.oktoobri 1991.a.otsusega.

Omavalitsuste liit tekkis vajadusest koordineerida ja kooskõlastada volikogude ja valitsuste tegevust nii omavahel kui ka maavanema ja maavalitsusega. Liidu kaudu omavad omavalitsuste esindajad võimalust rääkida kaasa kogu maakonna küsimustes. Raplamaa Omavalitsuste Liit (ROL) on Rapla maakonna alevi- ja vallavolikogude liidu (RAVL) õigusjärglane. Vajalikud põhikirja muudatused võeti vastu 5.mail 1994.aastal. Praegu kehtiv põhikirja kinnitati 20.juunil 2003.a.

ROL-i põhieesmärk on elanikkonna huvidest lähtuva omavalitsusliku haldussüsteemi toime parandamine ning kohalike omavalitsuste koostöö arendamine ja ühistegevuse korraldamine.

ROL üldistab ja esitab kohalike omavalitsuste ühishuvidest lähtuvaid seisukohti maavalitsusele ja riigi valitsemisorganitele, kooskõlastab maavanemaga üldisi küsimusi. Olulisemad kooskõlastamised on olnud investeeringute ja rahaeraldistega seonduvad investeeringukavade ja -prioriteetide kooskõlastamine (sh hariduskulude reservi jaotamine), mitmesuguste riiklike programmide projektide prioriteetide selgitamine (sh „KülaTee“, KOIT-kava jms). Omavalitsuste Liidu esindajad on nimetatud erinevate sihtasutuste, komisjonide, nõukogude ja hoolekogude koosseisu.

ROL-i esindusorgan on täiskogu. Täiskogu koosseisu kuulub igast omavalitsusest kaks esindajat, neist üks volikogu, teine valitsuse esindaja. Täiskogu koosolekud toimuvad üks kord kuus. ROL-il on omaette eelarvega büroo.

Alates 1993.a. kohalike omavalitsuste valimistest lahutati „Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse“ alusel seadusandlik ja täitevvõim. Seega oli nüüd omavalitsuses kaks omavalitsusjuhti - volikogu esimees ja alevi- või vallavanem.

Omavalitsuste liidu täiskogusse nimetati igast omavalitsusest kaks esindajat. ROL-i täiskogu koosseis pärast 1993.a. valimisi oli järgmine: Rapla linnast Tõnu Susi, Eero Kalberg; Järvakandi alevist Jaan Viertek, Ahti Arak; Kohila alevist Uku Torjus, Joel Põld; Märjamaa alevist Villu Karu, Tõnu Lõhmus; Juuru vallast Andrus Tuisk (esimehe asetäitja), Tõnu Runno; Kaiu vallast Tiit Tammsaar, Tõnu Sirel; Kehtna vallast Kalle Toomet, Silvi Ojamuru (esimehe asetäitja); Kohila vallast Ülle Udam, Priidu Rõõmus; Käru vallast Evi Luulik, Andrus Kukk; Loodna vallast Kaare Tammaru, Tiit Hiiema; Märjamaa vallast Eero Plamus, Koidu Rosin; Raikküla vallast Anne Kalf, Jaan Truuts; Rapla vallast Jüri Võigemast (esimees), Jaan Laaniste; Vigala vallast Ülo Altmets, Toivo Averin.

Omavalitsuste liidu koosseis ja ka roll on aastate jooksul muutunud. Praegu on oluline ühise vastutuse ja koostöö põhimõte omavalitsuste, maavalitsuse ja omavalitsuste liidu vahel.

Täiendava partnerina on koostöövõrgustikus SA Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus.

Koostöösuunad ja -tegevused on fikseeritud erinevate koostöölepingutega. Lisandunud on mitmesugused lepingud rahvusvahelise koostöö korraldamiseks.

Omavalitsuste liidu liikmeskond Raplamaal on olnud aktiivne, uuendusmeelne ja koostöövõimeline. Ühised tegevused on liitnud kolleege sedavõrd, et ka ühised koolitused ja väljasõiduistungid on osavõturohked. Traditsiooniline ühistegevus on augustikuine kahepäevane väljasõiduistung, mida on juba kümnekond aastat korraldatud Hobulaiul.

Maakonna arengufond

22.oktoobril 1991.a. moodustati Rapla Maakonnavalitsuse määrusega nr 140 Rapla Maakonna Arengufond.

Maakondlik omavalitsuste liidu (RAVL) eestseisus otsustas 8.jaanuaril 1992.a. valida omavalitsuste esindajateks Arengufondi nõukogusse Ahti Araku, Kaare Tammaru, Tõnu Runno ja Silvi Ojamuru.

Arengufondi asjaajamise ja raamatupidamisega tegeles kuni 1995.a. lõpuni maavalitsus. 1.jaanuarist 1996.a andis maavalitsuse rahandusosakond Raplamaa Omavalitsuste Liidu kantsleile üle asjaajamise ja raamatupidamise.

Alates 1999.a. juunist on tegemist sihtasutusega ning uus nimetus on Sihtasutus Raplamaa Omavalitsuste Arengufond. Sihtasutuse igapäevatööd hakkas korraldama juhatus ning üldine juhtimine jäi nõukogu pädevusse. Arengufond võttis alates 2004.a. palgale tegevtootaja sekretär-asjaajaja.

Arengufondi tegevuse eesmärk on maakonna regionaalset arengut soodustavate programmide ja projektide ning maakondlike ühisürituste täiendavaks finantseerimiseks vajalike rahaliste vahendite sihipärase kogumise ja kasutamise korraldamine.

Oma eesmärgi saavutamiseks toetab fond maakonna arengu seisukohalt tähtsaid piirkondlikke, maakondlikke, üleriigilisi ja rahvusvahelisi projekte ning toetab maakondlike ühisürituste finantseerimist. Arengufondi rahalised vahendid moodustuvad peamiselt omavalitsuste eraldistest, kuid fond taotleb ka ise täiendavaid vahendeid erinevatest programmidest.

Igal aastal on arengufondi finantseerida umbes 200 erinevat ühisüritust või projekti kogumahus 1,2-1,3 miljonit krooni.

Arengufondil on otsustamise detsentraliseerimiseks loodud erinevaid osafonde, kus otsustusõigus on osafondi nõukogude käes. Juba aastaid on arengufondil kultuuri-, noorsoo-, ja spordi osafondid. Hariduse osafond loodi teistest osafondidest hiljem hariduse ühisürituste riigieelarveliste vahendite koondamiseks ja vastavate projektide rahastamiseks.

Arengufond on oma viieteistkümnepäevase eksisteerimise jooksul finantseerinud väga erinevaid tegevusi,

- * sh korraldanud konkursse (ettevõtluse äriplaanide konkurss, omavalitsuste arengukavade koostamise konkurss),
- * abistanud maakonna meditsiinasutusi (kiirabiautode soetamise toetus),
- * finantseerinud maakondlike messide korraldamist (kontaktmessid Kehtnas, Märjamaal ja Raplas),
- * toetanud infotehnoloogia (Tiigrihüppe projektide kaasfinantseerimine),
- * muusikafestivalide projekte (Rapla kirikumuusika festivali toetus 14 aastat),
- * rahastanud maakondlikke mainesündmusi (projekt „Mahtra sõda 140“, „Rummu Jüri“ vabaõhuetendus Lelles, Uku Masingu 90. sünniaastapäeva, projekt "Enn Võrk 100", Velise Vabariik 100, Paka Ballaadid, Varbola Puu jne),
- * rahastanud erinevaid spordiprojekte ja -üritusi (maakonna suve- ja talimängud, sõjalis-sportlik Põrgupõhja retk, olümpiamängude ettevalmistustoetused sportlastele, korvpalli meistriliiga jne).
- * Järjepidevalt on toetatud erinevaid suuremaid ja väiksemaid noorsoo-, spordi- ja kultuuriprojekte.

Rapla maakonna rahvapeo tule süütamine Tammemäel 1998.a.

Kirikumuusika festival 2006.a.

Memme-Taadi Suvepeo finaali 2004.a. Raikküla vallas Kabalas.

2006.a. Võidupühal Kohilas.

Järvakandi vallavanem Ahti Arak ja Lembit Arro 1991.a.

Ahti Arak ja Järvakandi alevivolikogu 1991.a.

Väino Sassi ja Silvi Ojamuru 1991.a.

Külanõugudest omavalitsusteks

Alevi- ja külanõukogud ja nende täitevkomiteed olid küll tegutsenud aastaid ja nende esinduskogud rahva poolt „hääletatud“, kuid omavalitsuslikust tegevusest oldi kaugel. Tegeleti sõjaväekohuslaste arvestusega, elanike sisse- ja väljakirjutamisega ning sündide-surmade registreerimisega.

Alevi- ja külanõukogul ei olnud iseseisvat eelarvet ega vara kõik oli tsentraliseeritud ning tollasete rajooni täitevkomiteede käes. Kõik otsustused olid partei tollal Eesti Kommunistliku Partei (EKP) kontrolli all. Kuni 1989.a. kinnitas täitevkomitee esimehed rajooni parteiorganisatsioon. Tõsi, 1986.a. ei pidanud külanõukogu esimehe kandidaat enam parteilane olema.

Alates 1988.a. oli õhus tunda muudatuste hõngu ning samm-sammult astuti iseotsustamise suunas.

1989.a. II poolaastal võttis tollane Eesti NSV Ülemnõukogu vastu mitu õigusakti omavalitsuste taastamiseks. See oli aastaid kestnud protsessi algus. Igas maakonnas toimus see mõneti erinevalt. Kohalikul tasandil tekkisid konfliktid Rahvarinde liikumise eestvedajate ja Kommunistliku Partei süsteemi esindajate vahel.

1989.a. toimusid kohalike omavalitsuste valimised, mis olid mõningate vabade valimiste tunnustega. Neil valimistel said suhteliselt palju hääli just uued tegijaid, kellest said ka omavalitsuste taastajad.

Alevi- ja külanõukogudel avasid 1990.a. pangas oma arveldusarved. Vastavalt „Kohalike omavalitsuste aluste seadusele“ anti Rapla Maakonnavalitsuse 3.05.1990.a korraldusega nr 100 alevi- ja külanõukogudele üle eelarveliste asutuste rahalised vahendid ja varad: kommunaalmajanduses kõik heakorra vahendid, s.h. ka kalmistud; hooldustöötajate ametikohad ja töötasu; kultuuriasutuste varad ja vahendid (välja arvatud Rapla Keskraamatukogu ja Mahtra Talurahvamuseum); ambulatooriumid, velsker-ämmaemandapunktid ning nende koosseisus olevad tervishoiupunktid; alg- ja 9-klassilised koolid ning lastepäevakodud. Raamatupidamine tuli korraldada vastavalt sobivale võimalusele (alevi- ja külanõukogu juures, eelarvelises asutuses jne). See oli murranguline aasta külanõukogude täitevkomiteede töötajatele, sest ülesandeid tuli üha juurde.

Rapla Maavolikogu 29. augusti 1990.a. otsusega nr 42 otsustati elanike teenindamise lihtsustamiseks anda mõningate seni maakonnavalitsuse pädevusse kuulunud küsimuste otsustamisõigus alevite ja külanõukogude täitevkomiteedele ning delegeerida alates 1.oktoobrist 1990.a alevite ja külanõukogude täitevkomiteedele otsustamisõigus järgmistes küsimustes: peremeheta vara arvelevõtmine, elamute müügiloa andmine, loa andmine poolelioleva elamu võõrandamiseks, eluruumide arvamine teenistuslike eluruumide hulka, vähendada erandjuhtudel abiellumisiga, taludele maakasutusloa andmine enne maaeralduse lõplikku vormistamist, aiandus- ja garaažikooperatiivide põhikirjade registreerimine, erandina loa andmine kodanike sissekirjutamiseks.

Need tegemised olid juba oma olemuselt omavalitsuslikud, kuid omavalitsuslikku staatust ei olnud veel kellelgi. Rapla maakond oli selles detsentraliseerimise ja külanõukogudele õiguste andmises Eestis üks eesrindlikumaid. Kohe alguses kaasati tegevusse Pirgu Arenduskeskus. Selles protsessis õpiti palju ja siin käidi kogemusi saamas.

Kuigi igapäevatöös oli vähemalt Raplamaal juba nii mõndagi omavalitsuslikku, siis endised küla- ja alevinõukogud niisama lihtsalt omavalitsuslikku staatust ei saanud. Enne tuli oma valmisolekut tõestada ning selle tõestuseks teha ära mahukad arengukavad tookord nimetati neid kavasid sotsiaal-majanduslikeks arengukavadeks. Arengukava tuli välja töötada ja esitada kõigepealt kohalikule esinduskogule kinnitamiseks. Järgmine institutsioon oli maakonnavalitsus, kes arengukava arutas ja sobivusel ka kinnitas. Edasi tuli arengukava kaitsta vastava üleriigilise ekspertide komisjoni ees. Komisjoni otsuse pidi kinnitama Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ning tegema vastava otsuse omavalitsusliku staatuse omistamise kohta.

Raplamaal suhtuti arengukavade tegemisse tõsiselt ning abiks olid Pirgu Arenduskeskuse sotsioloogid ja keskkoolide lõpuklasside õpilased. Teadlaste abiga püüti arengukavade koostamisel arvestada eeskätt piirkonna elanike vajadusi ning neile vajadustele leida süsteemseid ja kompleksseid lahendusi.

Töödega alustati 1990.a. alguses ning kokkuleppeliseks tähtjaks oli 15.oktoober 1990.a.

Rapla maakonnas said esimestena omavalitsusliku staatuse Rapla alev 1.novembril 1990.a. (Rapla oli ühtlasi esimene omavalitsuslik alev Eestis) ja Loodna ning Vigala vald 20.detsembril 1990.a. Samal kuul (detsember 1990.a.) said esitamisküpsiks veel kuus arengukava ja maakonnavalitsus otsustas esitada ka Kehtna, Märjamaa, Rapla, Juuru ja Kohila külanõukogude ning Kohila alevi arenguplaanid haldusreformi ekspertkomisjonile.

Arengukavade koostamine ning nende realiseerimine oli üks esimesi suuri „proovikivisid“. Tabelis on fikseeritud nii iga omavalitsuse omavalitsusliku staatuse omistamise kuupäev kui ka sel ajal ametis olnud omavalitsusjuhtide nimed.

	Omavalitsuse staatust omistav otsus	Tollane alevi-, vallavanem*	Alevi-, vallasekretär
Juuru vald	21.11.1991	Tõnu Runno	Liia Riisalu
Järvakandi vald	21.11.1991	Ahti Arak	Aili Rasmann
Kehtna vald	14.02.1991	Silvi Ojamuru	Reet Nero
Kohila alev	03.01.1991	Joel-Siim Põld	Sirje Mett
Kohila vald	03.01.1991	Adolf Kerno	Anne Neeme, Helje Soikmets
Käru vald	21.11.1991	Enno Luulik	Maimo Pallase
Loodna vald	20.12.1990	Kaare Tammaru	Emma Leedu
Märjamaa alev	21.11.1991	Tõnu Lõhmus	Lea Tiigisoon
Märjamaa vald	14.02.1991	Koidu Rosin	Virve Kristal
Raikküla vald	11.04.1991	Laine Arro	Ülle Sale
Rapla alev	01.11.1990	Väino Sassi	Liivi Väärsi
Rapla vald	21.02.1991	Jaan Laaniste	Kai Eensalu
Vigala vald	20.12.1990	Toivo Averin	Helja Kaarits

* Kuni 1993.a. ei olnud kohaliku omavalitsuse tasandil seadusandlik ja täitevvõim lahutatud - üks ja sama isik oli nii volikogu esimees kui ka alevi- või vallavanem.

Kohalike omavalitsuste väga kiire areng algas 1991.aastast. See oli kogu Eesti ühiskonnas väga suurte muutuste aeg. 1991.-1992.a. olid piiratud ressursside aastad toiduaineid ja esmatarbekaupu müüdi omavalitsuses jaotatud talongide alusel. Talongide alusel müüdi soola, jahu, tangaineid, tikke, suhkrut jne. Bensin, küttemasuut jms olid limiteeritud.

Omavalitsus vastutas nii 1991.a. Eesti Vabariigi põhiseaduse rahvahääletuse kui ka 1992.a. rahareformi praktilise korraldamise eest. Alates 1992.a. olid kohaliku omavalitsuse korraldada ka põllumajandus- ja maareformiga kaasnevad tegemised. Seoses üha kasvavate kohustuste ja ülesannetega võeti omavalitsusse tööle järjest uusi ametnikke. Kui omavalitsuste algusaastail töötas vallamajas 3-4 inimest, siis kümne aastaga suurenes ametnike ja teenistujate arv mitu korda.

Rapla maakonna panus üleriigilises omavalitsuslikus tegevuses

12. aprillil 1990.a toimus Raplas Eesti maakondade volikogude esimeeste nõupidamine, kus muu hulgas arutati ka üleriigilise omavalitsuste liidu moodustamise vajadust ja võimalusi. Peeti otstarbekaks ühe üleriigilise omavalitsuste liidu moodustamist. Siiski läks teisiti. Oma tegevuse taastas nii Eesti Linnade Liit (ELL) kui ka Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL). Rapla maakonna omavalitsusjuhtide panus on neis organisatsioonides olnud tõhus, Väino Sassi oli ELL-i esimees aastail 1992-1994.; Jüri Võigemast EMOL-i esimees aastail 1994-2002. Alates 14.juunist 2005.a. on Jüri Võigemast Eesti Linnade Liidu tegevdirektor.

Jüri Võigemast, Eero Kalberg ja Jaan Laaniste

Ülle Udam ja Ülle Kiviste.

Tunnistuste kätteandmine vallasekretäridele 1996.aastal.

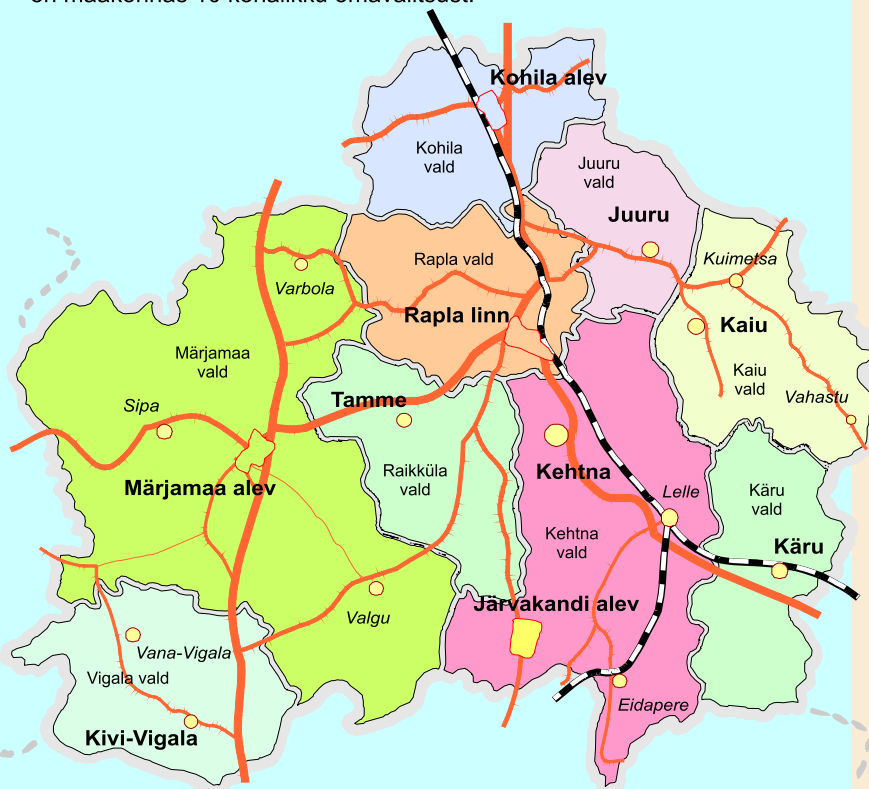
Jüri Võigemast

9

Haldusterritoriaalsed ümberkorraldused

Pärast 2002.a. kohalike omavalitsuste volikogude valimisi on maakonnas 10 kohalikku omavalitsust.

Rapla maakond on ka haldusterritoriaalses ümberkorraldustes olnud teerajaja. Riikliku iseseisvumise järel tekkis mitu piirkondlikku algatust uute omavalitsuste moodustamiseks.

Kaiu kandi rahvas otsustas oma valla loomise kasuks. Rahvaalgatust toetas ka keskvalitsus. Eesti Vabariigi Valitsuse 22.juuli 1993. a määrusega nr 232 moodustati uue omavalitsusüksusena Kaiu vald, mis lahutati Juuru vallast.

Rapla alev oli maakonnas esimene omavalitsusliku staatuse saanud omavalitsus. 1993.a. oli alevitel vaja otsustada, kas taotleda linna staatust või saada edaspidi vallaks.

Rapla otsustas linna kasuks ja 10.augustil 1993.a anti Riigikogu otsusega Rapla alevile linna staatus.

2001.a. oli üleriigiline haldusterritoriaalsete ümberkorralduste esilekutsumiste aasta. Siseministeeriumi algatusel tegid kõik maavalitsused kohalike omavalitsuste ühendamise plaane ja kaarte. See üleriigiline aktsioon ei andnud omavalitsuste vastuseisu tõttu tulemusi. Küll aga sobisid ühinemismõtted Raplamaa omavalitsustele.

20. märtsil 2002.a andsid vabatahtlikult ühineda soovivad kohalikud omavalitsused (Kohila alev ja Kohila vald; Märjamaa alev, Märjamaa vald ja Loodna vald; Rapla vald ja Rapla linn) üle vajaliku dokumentatsiooni maavanem Kalle Talvistele, kes edastas need siseministrile. Vabariigi Valitsus nõustus omavalitsuste ühinemissoovidega.

20. oktoobril 2002.a toimusid kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Rapla maakonnas oli enne kohalike omavalitsuste valimisi 14 omavalitsust. Pärast valimisi on maakonnas 10 kohalikku omavalitsust:

* Kohila vallaks ühinesid Kohila vald ja Kohila alev (alus Vabariigi Valitsuse 11.juuli 2002.a. määrus nr 227)

* Rapla vallaks ühinesid Rapla linn ja Rapla vald (alus Vabariigi Valitsuse 11.juuli 2002.a.määrus nr 225)

* Märjamaa vallaks ühinesid Loodna vald, Märjamaa vald ja Märjamaa alev (alus Vabariigi Valitsuse 11.juuli 2002.a. määrus nr 228).

Vabatahtlikult ühineda soovivate valdade volikogude esimehed ja vallavanemad 20.märtsil 2002.a. maavalitsuse talveaias.

10

Omavalitsuste koostöö

Raplamaa omavalitsuste koostöövõime tunnistaja on viisteist aastat toiminud omavalitsuste maakondliku liidu ja arengufondi tegevus. Omavahelisele koostööle lisaks on sõlmitud veel mitu mahukat koostöölepingut:

17. detsembril 1998.a sõlmiti Maavalitsuse ja Raplamaa Omavalitsuste Liidu koostöökokkulepe. Alates 2005.a. on lisaks raamlepingule sõlmitud ka detailsemad koostööplaanid.

16.mai 2003.a. allkirjastati Saksamaa Liitvabariigi Kaiserslauterni maakonna ja Rapla maakonna vaheline koostööleping. Koostöölepingule kirjutasid alla Rapla maavanem Kalle Talviste, Kaiserslauterni maavanem Rolf Künne ja Raplamaa Omavalitsuste Liidu esimees Kalle Toomet.

1.oktoobril 2004. a sõlmiti leping Karolinska Instituudi, Raplamaa Omavalitsuste Liidu ja Rapla Maavalitsuse vahel. Esimesena Ida-Euroopa piirkonnas liitus Rapla maakond Maailma Terviseorganisatsiooni Safe Community rahvusvahelise võrgustikuga.

1996.a. koostöölepinguga fikseeritud Rapla maakonna ja Läti Vabariigi Madona rajooni partnerlus sätestati 23.veebruaril 2006.a. kolmepoolse lepinguga. Lepingule kirjutasid Raplamaa nimel alla nii maavanem Tõnis Blank kui ka ROLi esimees Kalle Toomet.

Rapla maakonna kui terviku tasakaalustatud arengu eest on erinevatel aegadel vastutanud erinevad juhid - nii demokraatlikult valitud kui ka erineval viisil ametisse nimetatud.

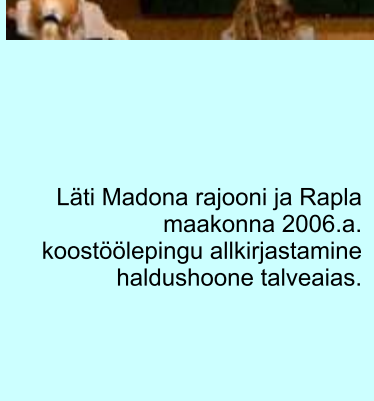
Raplas, oktoober 2006.a.

16.05.2003.a.
Tohisoo mõisas kirjutati alla Rapla Maakonna ja Saksamaa Liitvabariigi Kaiserslauterni maakonna koostöölepingule.

1.oktoobril 2004.a. sõlmiti leping Rootsi Kuningriigi Karolinska Instituudi ja Rapla Maavalitsuse ning Raplamaa Omavalitsuste Liidu vahel Rahvusvahelise võrgustiku "Safe Community" (Turvaline maakond) liikmeks astumise kohta.

Läti Madona rajooni ja Rapla maakonna 2006.a. koostöölepingu allkirjastamine haldushoone talveaias.

nimi	ametikoht	ajavahemik	märkus
Tõnu Saar	Maavolikogu esimees	21.12.1989 - 25.09.1990	II tasandi omavalitsusjuht
Jüri Võigemast	Maavolikogu esimees	26.09.1990 - 25.10.1993	II tasandi omavalitsusjuht
Jüri Võigemast	Maakogu juhataja	11.11.1993 – . 11.1994	
Jüri Võigemast	Raplamaa Omavalitsuste Liidu esimees	1991 – 28.11.2002	
Kalle Toomet	ROLi esimees	29.11.2002-	
Harri Õunapuu	Rapla maavanem	21.12.1989 - 13.02.1991	II tasandi omavalitsusjuht
Kalle Talviste	Rapla maavanem	13.03.1991 - 01.12.2003	kuni okt.1993 II tasandi omavalitsusjuht
Tõnis Blank	Rapla maavanem	09.08.2004 - ...	
Jaak Herodes	ROLi tegevdirektor	03.02.2003 – 04.06.2004	
Silvi Ojamuru	ROLi tegevdirektor	20.02.2006 -	

11

ROL'i ja Maavalitsuse koostöölepingu allakirjutamine 2005.a.detsembris.

KOV juhid 1996.a.

KOV juhid 1996.a.

KOV juhid 2002.a. oktoobris.

Rapla Maakonna Arengufond

1991-1993

Rapla Maavalitsuse esindajad:

Jüri Võigemast (nõukogu esimees)
Mando Masing
Kalle Talviste
Edvard Saaron

Omavalitsuste esindajad

Silvi Ojamuru
Tõnu Runno
Ahti Arak
Kaare Tammaru

1994-1996

Rapla Maavalitsus

Rapla Maavalitsus

Juuru alev
Järvakandi alev
Kaiu vald
Kehtna vald
Kohila alev
Kohila vald
Käru vald
Loodna vald
Märjamaa alev
Märjamaa vald

Raikküla vald
Rapla linn
Rapla vald
Vigala vald

Rein Unga (nõukogu esimees
kuni mai 1996)

Silvi Ojamuru (nõukogu esimees
alates september 1996)

Tõnu Runno
Ahti Arak
Aivo Sildvee
Tõnu Teder
Joel Põld
Arne Pärtma
Ilme Sale
Kaare Tammaru
Tõnu Mesila
Tarmo Peterson (nõukogu
esimehe kohusetäitja)
Õnne Merdikes
Aivar Surva
Jaan Laaniste
Ülo Altmets

1996-1999

Rapla Maavalitsus

Juuru vald
Järvakandi alev
Kaiu vald
Kehtna vald
Kohila alev
Kohila vald
Käru vald
Loodna vald
Märjamaa alev
Märjamaa vald
Raikküla vald
Rapla linn
Rapla vald
Vigala vald

Silvi Ojamuru (nõukogu esimees)

Tõnu Runno
Donald Lunev
Kaie Nahkur
Kalle Toomet
Joel Põld
Ülle Udam
Vaido Kala
Tiit Hiiemäe
Rein Unga
Sulev Mölder / Mart Tilk
Anne Kalf
Aivar Surva
Jaan Laaniste
Toivo Averin

SA Raplamaa Omavalitsuste Arengufond

Asutamisotsuse kinnitamise aeg: 14.05.1999

Juhatuse liikmed

1999-2002

Mariika Toots (esimees)
Eero Plamus
Jüri Võigemast

2003-2005

Jaak Herodes (esimees)
Tiiu Susi
Kaiti Maasikmäe

2006-

Silvi Ojamuru (esimees)
Kalle Toomet
Kalle Talviste

Nõukogu liikmed

1999-2002

Rapla Maavalitsus	Silvi Ojamuru (esimees)
Rapla linn	Aivar Surva (aseesimees)
Rapla vald	Jaan Laaniste
Juuru vald	Tõnu Runno
Järvakandi vald	Enno Alliksaar
Kaiu vald	Ülle Kiviste
Kehtna vald	Kalle Toomet
Kohila vald	Ülle Udam
Kohila alev	Tarmo Peterson / Vahur Soikmets
Käru vald	Vaido Kala / Jaak Herodes
Loodna vald	Tiit Hiimaa
Märjamaa vald	Allar Oviir
Märjamaa alev	Villu Karu
Raikküla vald	Jaak Pregel
Vigala vald	Toivo Averin / Meelis Välis

2003-2005

Juuru vald	Tiit Peedu (esimees)
Rapla vald	Aivar Surva (aseesimees)
Järvakandi vald	Aet-Triin Vasnu
Kaiu vald	Ülle Kiviste
Kehtna vald	Kalle Toomet
Kohila vald	Andrus Saare
Käru vald	Andres Tšumakov
Märjamaa vald	Allar Oviir
Raikküla vald	Jaak Pregel
Vigala vald	Priit Kärnsa
Rapla Maavalitsus	Silvi Ojamuru

2006-

Vigala vald	Priit Kärnsa (esimees)
Käru vald	Elari Hiis (aseesimees)
Juuru vald	Margus Jaanson
Järvakandi vald	Mart Järvik
Kaiu vald	Erika Reinumägi
Kehtna vald	Jaak Vitsur
Kohila vald	Hillar Kalmet
Märjamaa vald	Eero Plamus
Raikküla vald	Jaan Truuts
Rapla vald	Aare Heinvee
Rapla Maavalitsus	Elbe Künnapää

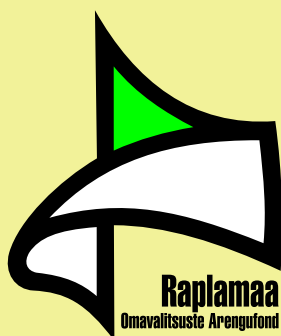
23.05.2003.a. - omavalitsuste inimesed RAEK'i uute ruumide avamisel.

Varbola Puu.

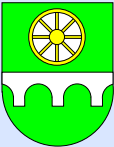
KOV juhid 2005.a.

Maavanema kohusetäitja Silvi Ojamuru
vabariigi iseseisvuspäeva vastuvõtt
24.veebruari 2004.a.

13

Kohalik omavalitsus	Nimi	Volikogu esimees /vallavanem aastatel	Volikogu esimees aastatel	Vallavanem aastatel	Vallasekretär aastatel
JUURU VALD					
	Tõnu Runno	1989-1993		1993-2002	
	Andrus Tuisk		1993-1999		
	Margus Jaanson		1999-2002	2005-	
	Rain Tulp		2002-2005		
	Hannes Vald		2005-		
	Tiit Peedu			2002-2005	
	Liia Riisalu				1989-
JÄRVAKANDI VALD					
	Aili Rasmann	1989-1990			1990-
	Ahti Arak	1990-1993		1993-1997	
	Tõnu Saar		1993-1997	1997-2002	
	Donald Lunev		1997-1999		
	Eerik Salumäe		1999-2002		
	Enno Alliksaar		2005-		
	Mart Järvik			2002-2002 2003-	
	Peeter Kustmann			2002-2003	
	Helvi Puri				1989-1990
KAIU VALD					
alates 22.juulist 1993 a	Tiit Tammsaar		1993-1995		
	Toivo Nõvandi		1995-1996		
	Mait Värk		1996-1999		
	Lembit Arro		1999-2005		
	Erika Reinumägi	2005-			
	Tõnu Sirel			1993-1997	
	Ülle Kiviste			1997-	
	Maie Teearu				1993-
KEHTNA VALD					
	Silvi Ojamuru	1989-1993		1993-1996	
	Märt Riisenberg		1993-1994 2004-		
	Kalle Toomet		1994-1996	1996-	
	Tõnu Teder		1996-2002		
	Tõnis Blank		2002-2004		
	Reet Nero				1989-
KOHILA VALD					
Kohila alev kuni oktoobrini 2002	Joel-Siim Pöld	1989-1993		1993-1998	
	Uku Torjus		1993-1999		
	Riho Pihlapuu		1999-2002		
	Tarmo Peterson			1998-2000	
	Vahur Soikmets			2000-2002	
	Liivi Tiitus				1989-1989
	Sirje Mett				1990-1993
	Aive Hirs				1994-2002
Kohila vald kuni oktoobrini 2002	Adolf Kerno	1989-1993			
	Ülle Udam		1993-2002		
	Priidu Rõõmus			1993-1999	
	Andrus Saare			1999-2002	
	Anne Neeme				1989-2002
	Helje Soikmets				1991-1992 1993-1993
	Mare Kaidme				1992-1992
Kohila vald alates oktoobrist 2002	Riho Pihlapuu		2002-2005		
	Kalle Talviste		2005-		
	Andrus Saare			2002-2005	
	Hillar Kalmet			2005-	
	Anne Neeme				2002-2003
	Ahto Järvela				2003-
KÄRU VALD					
	Maimo Nõps	1989-1991			1991-1993
	Enno Luulik	1991-1993	2000-2002		
	Evi Luulik		1993-1996		
	Vaido Kala		1996-2000		
	Elari Hiis		2002-2005	2005-	
	Riina Kalvet		2005-		
	Andrus Kukk			1993-1996	
	Jaak Herodes			1996-2002	
	Andres Tšumakov			2002-2005	
	Ester Viruste				1993-2002
	Martin Minn				2002-2003
	Liia Tõnismäe				2003-

Kohalik omavalitsus	Nimi	Volikogu esimees /vallavanem aastatel	Volikogu esimees aastatel	Vallavanem aastatel	Vallasekretär aastatel
MÄRJAMAA VALD					
Märjamaa alev kuni oktoobrini 2002 	Jüri Kapp	1989-1990			
	Tõnu Lõhmus	1990-1993		1993-1998	
	Villu Karu		1993-1998	1998-2002	
	Eero Plamus		1998-2002		
	Maimu Enni				1989-1990
	Lea Tiigisoone				1990-1993
	Tõnu Mesila				1993-2002
Loodna vald kuni oktoobrini 2002	Kaare Tammaru	1989-1993	1993-1999		
	Margus Jehe		1999-2002		
	Tiit Hiimaa			1993-2002	
	Emma Leedu				1989-1993
	Sirje Jets				1993-2002
Märjamaa vald kuni oktoobrini 2002	Koidu Rosin	1989-1993		1993-1996	
	Eero Plamus		1993-1996		
	Mikk Vaarmann		1996-1999		
	Sulev Mölder		1999-2002		
	Mart Tilk			1996-1999	
	Allar Oviir			1999-2002	
	Virve Kristal				1989-2002
Märjamaa vald alates oktoobrist 2002	Allar Oviir		2002-2005		
	Villu Karu		2005-		
	Eero Plamus			2002-2005 2005-	
	Mart Tilk			2005-2005	
	Virve Kristal				2002-
RAIKKÜLA VALD					
	Laine Arro	1989-1992			
	Jaak Pregel	1992-1993		1996-2005	
	Anne Kalf		1993-1996		
	Raul Aalde		1996-1999		
	Urmas Uustallo		1999-2005		
	Ain Pildre		2005-		
	Jaan Truuts			1993-1996	
	Ülle Sale				1989-
RAPLA VALD					
Rapla linn kuni oktoobrini 2002 	Väino Sassi	1989-1993			
	Tõnu Susi		1993-1999		
	Margus Tilga		1999-2002		
	Eero Kalberg			1993-1999	
	Aare Heinvee			1999-2002	
	Liidia Kalda				1989-1991
	Liivi Väarsi				1991-1994
	Ants Soodla				1994-2002
Rapla vald kuni oktoobrini 2002	Jaan Lens	1989-1990			
	Jaan Laaniste	1990-1993		1993-2002	
	Jüri Võigemast		1993-2002		
	Kai Eensalu				1989-2002
Rapla vald alates oktoobrist 2002	Jüri Võigemast		2002-2005		
	Väino Sassi		2005-		
	Aare Heinvee			2002-	
	Kai Eensalu				2002-2003
	Ants Soodla				2004-
VIGALA VALD					
	Toivo Averin	1989-1993	1999-2000	1993-1998	
	Ülo Altmets		1993-1996		
	Hans Redlich		1996-1999		
	Enn Roosi		2000-		
	Priit Kärsna			1998-1999 2002-	
	Meelis Välis			1999-2002	
	Helja Kaarits				1989-

Raplamaa omavalitsusjuhid 2006

Olga Sokk

Silvi Ojamuru

Ester Viruste

Raplamaa Omavalitsuste Liit

Association of Local Authorities of Rapla County